

MODEL DE PROIECT DIDACTIC DE LUNGĂ DURATĂ
LA DISCIPLINA BIOLOGIE
clasa a XII-a, profil umanist
Anul de studii 2023-2024

ATENȚIE! Cadrele didactice vor personaliza proiectele didactice de lungă durată, în funcție de specificul colectivului de elevi și resurselor educaționale disponibile, în conformitate cu prevederile curriculumului la disciplină (ediția 2019).

Coordonator: Mariana GORAȘ, Ministerul Educației și Cercetării

Autor: Stela ARHIP, profesoară de biologie, grad didactic superior, LT „M. Eminescu”, Bălți

Coautori:

1. Nina CHIHAI, profesoară de biologie, grad didactic superior, LT „L. Blaga”, Bălți

2. Valeria MANEA, profesoară de biologie, grad didactic întâi, LT „Constantin Stere”, or. Soroca

Competențe specifice disciplinei:

CS1. Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare.

CS2. Investigarea lumii vii cu ajutorul metodelor și al mijloacelor specifice pentru îmbunătățirea calității vieții și a mediului.

CS3. Implicarea în activități de menținere a stării de sănătate proprii și a celor din jur prin aplicarea metodelor interactive în vederea formării unui comportament sanogen.

CS4. Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global.

Bibliografie:

1. Curriculum național. Biologie pentru clasele X – XII, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019;

2. Ghid de implementare a curriculumului la disciplina Biologie, clasele a X-XII, Chișinău 2019;

3. N. Bîrnaz, M. Leșanu, G.Rudic, Biologie, manual pentru clasa a XII-a, Chișinău, Editura Prut Internațional, Chișinău 2017;.

4. Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplina Biologie, anul de studii 2023- 2024.

ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

1 oră pe săptămână

Unități de conținut	Numărul de ore	Numărul de lucrări de evaluări sumative/formative	Numărul de lucrări practice/laborator
Semestrul I			
I. Bazele geneticii	14	1	1
Total pe semestrul I	14	1	1
Semestrul II			
II. Ameliorarea organismelor.	7	-	
III. Ecologia și protecția mediului	12	1	1
Total pe semestrul II	19	1	1
Total pe an	33	2	2

PROIECTAREA DIDACTICĂ A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE pentru CLASA a XII-a, profil umanist, disciplina BIOLOGIE

Unități de competență	Unități de conținut (Conținuturi tematice)	Eșalonare în timp		Activități și produse de învățare recomandate	Tehnologii didactice	Note
		Nr. de ore	data			
Unitatea de conținut I. Bazele geneticii - 14 ore						
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Definirea termenilor: <i>genă, cromozom, genotip, fenotip, ereditate, variabilitate, organism homozigot, organism heterozigot, mutație.</i> ▪ Descrierea particularităților structurale ale acizilor nucleici. ▪ Identificarea tipurilor de cromozomi, tipurilor de mutații și a factorilor mutageni, cariotipului normal și a cariotipurilor patologice la om. ▪ Distingerea mecanismelor principale de moștenire a caracterelor ereditare. ▪ Aplicarea legilor eredității la rezolvarea problemelor de genetică. 	1. Recapitulare și sistematizarea cunoștințelor la unitățile de conținut studiate din clasele a X-XI-a.	1		Activitate: Modelarea structurii moleculelor de acizi nucleici. Produx: Modelul moleculelor de acizi nucleici. Activitate: Rezolvarea problemelor de genetică bazate pe diverse mecanisme de transmitere a caracterelor ereditare prin încrucișarea monohibridă. Produx: Problema rezolvată cu gradul de respectare a algoritmului în rezolvarea problemelor din genetică. Activitate: Compararea pe imagini a unor cariotipuri normale și patologice la om. Produx:	Forme de organizare: Activate frontală Activate individuală Activate în grup Metode predominante: Lucrul cu textul Reprezentări grafice Lucrare practică Algoritmizare Analiza Comparația Observația	
	2. Evaluare inițială.	1				
	3. Bazele moleculare ale eredității. Acizi nucleici. Gene.	1				
	4. Bazele materiale ale eredității. Cromozomii.	1				
	5. Legile lui Gregor Mendel de transmitere a caracterelor ereditare pentru încrucișarea monohibridă.	1				
	6. Moștenirea caracterelor cuplate cu sexul.	1				
	7. Moștenirea grupelor sangvine. Rezolvarea problemelor din genetică: aplicarea legilor mendeliene de transmitere a caracterelor ereditare pentru încrucișarea monohibridă.	1				
	8. Variabilitatea neereditară și ereditară a organismelor. Mutațiile și semnificația lor.	1				
	9. Mutațiile și semnificația lor.	1				

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Compararea variabilității ereditare și neereditare. ▪ Analiza impactului unor factori mutageni asupra organismelor vii. ▪ Argumentarea necesității utilizării metodelor de studiu în genetica umană. ▪ Propunerea modalităților de profilaxie a maladiilor ereditare. 	<p>Factorii mutageni.</p> <p>10. Genetica umană. Ereditatea normală la om și patologică la om.</p> <p>11. Metode de studiu al eredității umane.</p> <p>12. Lucrare practică <i>Întocmirea arborelui genealogic. Analiza unor cariotipuri patologice umane.</i></p> <p>13. Recapitularea și sistematizarea cunoștințelor la conținuturile <i>Bazele geneticii.</i></p> <p>14. Evaluare sumativă la unitatea de conținut: <i>Bazele geneticii.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>Tabel comparativ ce reflectă unele deosebiri în cariotipul normal și patologic la om.</p> <p>Activitate: Elaborarea unei fișe instructive cu referire la caracterele monogenice autozomale personale.</p> <p>Produs: Fișa instructivă elaborată de elev.</p> <p>Activitate: Elaborarea prezentărilor pentru elucidarea impactului unor factori mutageni asupra organismelor</p> <p>Produs: Prezentarea elaborată și susținută de elev.</p> <p>Activitate: Alcătuirea arborelui genealogic al familiei referitor la moștenirea unor caractere ereditare.</p> <p>Produs: Arborele genealogic elaborat de elev.</p>		

Finalități subordonate competențelor specifice disciplinei pentru unitatea de conținut

CS1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare

Elevii vor putea:

să definească termeni referitor la: bazele geneticii;

să descrie mecanismele principale de moștenire a caracterelor ereditare;

să identifice tipuri de cromozomi, tipuri de mutații, factori mutageni, cariotipul normal și cariotipuri patologice la om;

să compare variabilitatea ereditară și neereditară;

să estimeze impactul unor factori mutageni asupra organismelor;

să aplice legile eredității la rezolvarea problemelor de genetică referitor la transmiterea caracterelor ereditare;

să argumenteze necesitatea utilizării metodelor de studiu în genetica umană.

CS3 Implicarea în activități de menținere a stării de sănătate proprii și a celor din jur prin aplicarea metodelor interactive în vederea formării unui comportament sanogen

Elevii vor putea:

să propună modalități de profilaxie a unor maladii ereditare și neereditare la om.

CS4 Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global.

Elevii vor putea:

să planifice acțiuni de prevenire a factorilor nocivi asupra organismului uman.

Unitatea de conținut II. Ameliorarea organismelor – 7 ore

<ul style="list-style-type: none"> • Definirea termenilor: ameliorare, soi, rasă, sușă. • Descrierea metodelor de ameliorare a organismelor. • Argumentarea necesității obținerii de noi rase de animale, soiuri de plante și sușe de microorganisme. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza evaluării sumative. Caracteristici ale ameliorării organismelor. 2. Ameliorarea animalelor 3. Ameliorarea plantelor 4. Ameliorarea microorganismelor 5. Ameliorarea microorganismelor 6. Biotehnologii tradiționale și moderne 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>Activitate: Elaborarea proiectului de grup: „Valorificarea potențialului economic al unor soiuri de plante/ rase de animale/ tulpini de microorganisme în activități de antreprenariat.</p> <p>Produs: Raportul proiectului de grup.</p>	<p>Forme de organizare: Activiate frontală</p> <p>Activiate individuală</p> <p>Activiate în grup</p> <p>Metode predominante:</p>
--	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Proiectarea acțiunilor de ameliorare a organismelor. • Estimarea rolului biotehnologiilor tradiționale și moderne pentru soluționarea anumitor probleme ale societății. 	7. Recapitularea materiei de studiu la unitatea de conținut <i>Ameliorarea organismelor</i> .	1		<p>Activitate: Organizarea dezbaterilor la temă: „Beneficii și riscuri ale organismelor modificate genetic asupra organismului uman”.</p> <p>Produs: Concluzii formulate referitor la beneficiile și riscurile organismelor modificate genetic asupra organismului uman, în baza dezbaterilor desfășurate.</p>	<p>Lucrul cu textul</p> <p>Reprezentări grafice</p> <p>Analiza datelor</p>	
--	--	----------	--	--	--	--

Finalități subordonate competențelor specifice disciplinei pentru unitatea de conținut

CS1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare

Elevii vor putea:

să definească termeni referitor la ameliorarea organismelor,

să descrie metode de ameliorare a organismelor,

să estimeze impactul unor factori mutageni asupra organismelor; rolul biotehnologiilor tradiționale și moderne pentru soluționarea anumitor probleme ale societății;

să argumenteze necesitatea obținerii de noi rase de animale, soiuri de plante și sușe de microorganisme.

Unitatea de conținut III. Ecologia și protecția mediului - 12 ore

<ul style="list-style-type: none"> • Definierea termenilor: <i>ecologie, populație, biocenoză, biotop, biosferă, ecosistem, lanț trofic, rețea trofică, echilibru dinamic, piramidă ecologică,</i>. • Identificarea nivelurilor de 	<p>1. Nivelurile de integrare și organizare a materiei vii.</p> <p>2. Organizarea materiei vii la nivel de biocenoză.</p> <p>3. Organizarea lumii vii la nivel de biosferă</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>		<p>Activitate: Reprezentarea grafică a nivelurilor de integrare și organizare a materiei vii.</p> <p>Produs: Schema realizată de elev.</p>	<p>Forme de organizare: Activitate frontală</p> <p>Activitate individuală</p>	
--	---	---	--	--	--	--

<p>integrare și organizare a materiei vii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descrierea particularităților nivelurilor de organizare a materiei vii. • Distingerea diferitor tipuri de ecosisteme. • Compararea diferitor tipuri de ecosisteme. • Proiectarea acțiunilor de conservare a biodiversității vegetale și animale din diverse ecosisteme. • Planificarea activităților de salubritate a mediului. 	<p>4. Ecosistemele naturale.</p> <p>5. Ecosistemele artificiale. Agroecosisteme.</p> <p>6. Relații trofice: lanțuri trofice și rețele trofice. Piramide ecologice.</p> <p>7. Echilibrul dinamic în cadrul ecosistemului.</p> <p>8. Lucrare practică <i>Observarea și înregistrarea în fișele de observație a stării mediului înconjurător din localitate.</i></p> <p>9. Prezentarea proiectelor: „Menținerea echilibrului dinamic al ecosistemelor din localitate, datorită fiecărui cetățean”.</p> <p>10. Recapitulare și sistematizare la unitatea de conținut <i>Ecologia și protecția mediului.</i></p> <p>11. Evaluare sumativă la unitatea de conținut <i>Ecologia și protecția mediului</i></p> <p>12. Analiza probei de evaluare sumativă. Lecție de totalizare.</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>Activitate: Reprezentarea schematică a unei rețele trofice într-un ecosistem.</p> <p>Produs: Schema realizată de elev.</p> <p>Activitate: Reprezentarea degradării unui ecosistem natural printr-o aplicație digitală.</p> <p>Produs: Aplicația digitală elaborată de elev.</p> <p>Activitate: Observarea stării unui ecosistem din localitate.</p> <p>Produs: Fișa de observație completată de elev.</p> <p>Activitate: Elaborarea proiectului de grup cu tema: „Menținerea echilibrului dinamic al ecosistemelor din localitate, datorită fiecărui cetățean”.</p> <p>Produs: Raportul proiectului de grup prezentat.</p> <p>Activitate:</p>	<p>Activitate în grup</p> <p>Metode predominante:</p> <p>Lucrul cu textul</p> <p>Lucrare practică</p> <p>Analiza datelor, tabelor</p> <p>Reprezentări grafice</p> <p>Modelarea</p> <p>Algoritmizarea</p> <p>Studiul de caz</p>	
--	---	---	---	---	--

				Modelarea unui ecosistem din materiale accesibile.		
				Produs: Modelul unui tip de ecosistem.		

Finalități subordonate competențelor specifice disciplinei pentru unitatea de conținut

CS 1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare.

Elevii vor putea:

să definească termenii referitori la: ecologie;

să identifice: nivelurile de integrare și organizare a materiei vii, tipurile de ecosisteme;

să compare: diferite tipuri de ecosisteme.

CS 4 Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global

Elevii vor putea:

să planifice acțiuni de prevenire a factorilor nocivi asupra organismului uman;

să proiecteze acțiuni de conservare a biodiversității vegetale și animale;

să participe la activități de salubritate a mediului.